

בארה של תורה

פשט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה לקח ומוסר

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצויינים

כתובת המערכת:

מודיעין עילית

מסילת יוסף 3/10

טל' -9744220-08

דוא"ל:

rg5740@gmail.com

גליון 206 אדר תשע"ז

העלון מוקדש לעילוי נשמת פרי בת תאג'ה ע"ה ע"י בנה הגאון הגדול רבי אמנון לימזאי שליט"א

פרשת תצוה - זכור

"ושמן זך למאור דבורי"

"ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור" (כו, כ)

בספר המצוות לרבי סעדיה גאון מנה בקצרה את כל מצוות התורה, ועל מצוה זו של הדלקת המנורה בשמן זית זך כתב "ושמן זך למאור דבורי". והגאון רבי יהודה ירוחם פערלא בביאורו על ספר המצוות לרס"ג (מנין ישישים וחמש הפרשיות, פרשה סג) נתחבט מהו "למאור דבורי". ולכאורה אפשר שזו טעות סופר, וצריך לומר "למאור דבורי", והוא על שם הכתוב (מלכים א' ז') "ואת המנורות חמש מימין וחמש משמאל לפני הדבורי", וכן (דבה"י ב' ד') "ואת המנורות ונרותיהם לבערם כמשפט לפני הדבורי". אלא שלא יתכן לומר כן, כי הדבורי הוא קודש הקדשים, והמנורה לא היתה שם אלא בהיכל מחוץ לפרוכת, וכמו שנאמר בפרשתנו (פס' כא) "מחוץ לפרוכת אשר על העדות יערוך אותו" נואף בפסוקים הנ"ל נאמר שהמנורות היו "לפני הדבורי" ולא בתוכן.

ברם, הרי אמרו בפסיקתא רבתי (פיסקא ח') "מן המנורה שהיתה בבית קדשי הקדשים למדו וכו', אמר הקב"ה כשם שבעולם הזה היו הנרות דולקות בבית קדשי הקדשים כך עתיד אני לעשות כשאבנה את ירושלים וכו'". ומבואר שהמנורה אכן היתה לפני ולפנים בקודש הקדשים. וכתב הגר"י פערלא, שצריך לומר שחז"ל קראו להיכל על שם בית קדשי הקדשים כדי להגדיל מעלת קדושת ההיכל ביחס לשאר המקומות בבית המקדש.

וכן מוכח במסכת ברכות (ל, א) לגבי תפילת העמידה "היה עומד בחוץ לארץ יכוין את לבו כנגד ארץ ישראל, היה עומד בארץ ישראל וכו', היה עומד בבית קדשי הקדשים, יכוין את לבו כנגד בית הכפורת", ותמדה כל המפרשים מיהו האיש שיוכל לעמוד בקדשי הקדשים ולהתפלל שם, והלא אפילו הכהן הגדול ביום הכיפורים לא היה מתפלל בבית קדשי הקדשים אלא בהיכל, וכפי ששינוי (יומא נב, ב) "יצא ובא לו בדרך בית כניסתו ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון". ועל כרחק שכוונת הגמ' להיכל שנקרא לעתים בפי חז"ל "קדש הקדשים". ולפי זה יתכן ליישב דברי הרס"ג "למאור דבורי", שאף ההיכל נכלל לפעמים בשם "דבורי" בלשון חז"ל.

אמנם כתב שיותר נראה לפרש על פי מה שנועד שהמנורה משפיעה לישראל את אור חכמת התורה, וכמו שאמרו במסכת ברכות (נו, א) "הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה, שנאמר ויקחו אליך שמן זית זך, וכן אמרו (ב"ב כה, ב) "הרוצה שיחכים יזרים, וסימניך מנורה בדרום". והו"ו "למאור דבורי", מלשון דיבור, כלומר שעל ידי המנורה יאירו דברי התורה שהם דיבוריו של הקב"ה, ויזכו ישראל להבינם ולהשיגם.

כשהאשה עושה מהבעל כהן גדול...

"ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת" (כח, ב)

הנה מצאנו שחתן דומה לכהן גדול, וכמו שנאמר (ישעיהו טא, י) "כחתן יכהן פאר", ופירש"י "כחתן אשר ילבש לבושי פאר ככהן גדול" וכן הוא בתרגום יונתן שם. כמו כן במוסף של יוה"כ כאשר מתארים את הדרו של הכהן הגדול בצאתו מן הקודש אומרים "כחסד הנתון על פני חתן מראה

כהן". [ונפרשת צו (ויקרא ח, ב) נאמר "קח את אהרן וגו' ואת הבגדים ואת שמן המשחה", וכתב בספר חתן דמים לרבו של מהר"י ווייל ש"ק את אהרן" סופי תיבות חתן, כי החתן הוא ככהן גדול. "ואת הבגדים" רמו לבגדי חתונה. ו"שמן המשחה" אותיות "השמחה"].

וכתב רבי יצחק עראמה בספרו עקידת יצחק (שער נא') שכשם שהכהן הגדול לובש שמונה בגדים כך גם החתן נעזר בכלה וזוכה על ידה לשמונה עיניים הרמוזים בבגדים אלו.

בתועלת החושן שבו היו מתייעצים ושואלים מה לעשות וזכה החתן על ידי ששומע בעצת אשתו, וכמו שאמרו חז"ל (ב"מ נט, א) "איתתך גוצא גחין ותלחוש לה" נאם אשתך נמוכה, התכופף אליה כדי לדבר עמה ולשמוע את דבריה, כי לאשה יש בינה יתירה, ופעמים רבות מבחינה היא בדברים שאין הבעל שם לב אליהם כלל ונעל כן אמרו שהאשה מכרת באורחים יותר מהבעל. והיינו ב"מילי דעלמא" כלומר ענינים גשמיים, ולא בדברים רוחניים שבהם הבעל הוא הפוסק.

ולתועלת האפור שהיה מכפר על עבודה זרה (ערכין טו, א), זוכה החתן על ידי שהאשה טורחת במלאכות הבית שהם עבודה שהיא זרה לו ואינו מוצא בהם ידיו ורגליו וכפי שמצרים עינו את ישראל על ידי שהחליפו מלאכת נשים לאנשים].

וכמו שהמעיל מכפר על דברים שבקול, כלומר רכילות ולשון הרע (מכבואר בערכין, שם) כך אשה כשרה ויראת שמים תמנע אותו מדיבה רעה ולשון הרע נכמו אשתו של און בן פלת.

והציוץ היה מכפר על מעשי עזי פנים והיה מביא את האדם לידי בושה, וכך גם האדם כל עוד שלא נשא אשה אומר נער אנכי ועושה מעשי נערות, אך משהקים בית ונשא אשה, מתבייש להתנהג כנער ונכנסת בו בושה ורצינות.

ומכנסי הבר היו מכפרים על גילוי עריות, וכך גם החתן זוכה לטהרה וקדושה בזכות רעייתו והיא חומה בצורה עבורו. ומטעם זה האשה היא לו כאבנט הנתון כנגד הלב ומכפר על הרהור הלב, ואף אשתו מצויה בלבו ועל ידה נשמר מהרהור רע ונעי"ש כיצד ביאר את ענין שאר הבגדים].

ובסוים דבריו כתב "ועל דרך האמת, הכל יוכלו בענין זה להיות כהנים וחתנים על האופן שאמרנו", כלומר שבעצם לא רק חתן אלא כל איש זוכה לעינים אלו הרמוזים בבגדי הכהן הגדול בזכות רעייתו, ואם רק יתבונן בכך ידע עד כמה יש לו להעריכה ולהוקירה.

תמונה אחת של אבא שווה יותר מאלף מילים...

"וחשב אפודתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה" (כח, ח)

בספר עוד יוסף חי פירש רבינו יוסף חיים זיע"א, שהנה הבנים נקראים "בגדים" של אביהם (כמו שמצינו אצל יהושע כהן גדול (זכריה ג, ג) "ויהושע היה לבוש בגדים צואים", ופירש"י שבינו היו נשאו נשים נכריות), וזאת כי כשם שהאדם מתלבד בבגדיו (כר' יוחנן שהיה קורה למאניה מכבודתיה (שבת ק"ג, א)) כך מתלבד הוא בבניו, כשהולכים בדרך התורה והמצוות ומצויינים בדרך ארץ ומידות טובות וכל רואיהם יכירו כי זרע ברך ה' הם.

וכמו כן האפוד שהוא בגד חשוב רומז לבניו של האדם. והו"ו "וחשב אפודתו אשר עליו", דהיינו בניו שצרכיהם מוטלים עליו. אך הדגיש הכתוב "וחשב אפודתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה", כי אף שמעשי הבנים

אברהם בן אלו הררי ז"ל
דוד בן שרה פרש ז"ל
מזל בת פרחת עיאש ע"ה

לואיזה בת סעידיה אחרק ע"ה
סלם אהרון לוי בן בדרה לוי ז"ל
עביה בת ידידה ואבא ע"ה

לע"ג ר' בנימין בן סלחה ז"ל + סרה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל + נאזיה בת תאג'ה ע"ה
אהרן בן יחיא ז"ל + רחל בת סאלחה ע"ה
עביה בת סרה ע"ה

מביאים כבוד ונחת לאב, האמת היא שהכל תלוי בו, ויראתו ומעשיו הם השורש להצלחת בניו בתורה ויראת שמים, ו"כמעשהו ממנו יהיה", שכפי מעשיו ודרכיו הן לטוב והן לרע כך יהיו היוצאים ממנו.

והביא הרב מעשה באדם אחד שבא להכות את בנו על אשר אכל בלא נטילת ידים, ותפס את שתי רגליו של הבן ביד אחת, ואחו במקל בידו השנייה, וכאשר הרים את המקל להכות על רגלי הבן, היכה בטעות בחוקה על ידו שלו. הבן שראה זאת אמר לאביו "בדין הוכתה ירך על שאתה מכה רגלי בשביל שלא נטלתי ידי, ואתה עצמך אוכל תמיד בלא נטילת ידים. ומן השמים רמוז לך בזה, למה תכה רגליו של זה על אשר לא נטל ידיו, תכה את ירך על אשר לא נטלת אותם. וכי לא ידעת שמעשה אבות יעשו בנים. שאם הייתי רואה אותך שלא תאכל בלא נטילה גם אני לא הייתי אוכל בלא נטילה".

ב. ומסופר על יהודי שביקש מהרבי מקוצק זצ"ל שיברך את בנו שהיה תלמיד חכם אמיתי. "אני עצמי לא זכיתי ללמוד תורה" סיפר האב, "אולם בכל הנוגע לבני חפצי לראותו עולה ומתעלה במעלות התורה".

אלא שהרבי לא התרשם משאיפותיו הנשגבות של האב... "היודע מה יעלה בגורלו של בןך? ובכן, בןך יהיה בדיוק כמוך! גם הוא ירצה שיהיה לו בן תלמיד חכם... אם רצונך באמת בבן תלמיד חכם עליך להראות לו דוגמה אישית במעשיו ולהמחיש לו למעשה עד כמה מחשיב אתה את התורה הקדושה!". וגם אם אינו זוכה ללמוד כל היום לכל הפחות יקבע עתים לתורה בשפנוי ממלאכתו.

ומעשה באדם שהיה קובע עתים לתורה, ומדי ערב לאחר שהיה חוזר מעבודתו ואוכל ארוחת ערב היה הולך בשעה תשע לשיעור בגמרא. ברם עייפותו היתה כה רבה ומיד בתחילת השיעור היה נרדם עד לסיומו. הרב ששם לב לכך ניגש אליו ואמר לו שאת אותו שיעור מוסר הוא גם בבוקר לפני התפילה, וכיון שבשיעור של הערב הוא עייף וקשה לו להקשיב, אולי עדיף שילך לישון מוקדם ויקום מוקדם וכך יזכה להשתתף בשיעור הבוקר כשהוא מספיק עירני ורענן.

אך אותו אדם מיאן לשמוע בעצת הרב ואמר לו "מדי ערב כאשר אני שב לביתי אשתי מגישה לי ארוחת ערב ומרוב עייפותי אני נרדם ובקושי מצליח להיות עירני בזמן הארוחה. אבל לקראת השעה תשע אני אזור כוח ולמרות הכל אני עושה מאמץ עילאי והולך להשתתף בשיעור. וילדי רואים את כל המחזה, רואים את העייפות וחשים באפיסת הכוחות שבי, ומביטים באבא שלהם האזור כוחות גוף ונפש ועושה מאמצים עילאיים ללכת לשיעור. וכאשר אני יוצא מפתח ביתי שומע אני ברקע את ילדי הקטן זועק "אבא הולך ללמוד תורה", המחזה הקבוע הזה והרגעים האלה נחרטים במוחם של ילדיי לנצח ומחזיריים לליבותיהם מהי עמלה של תורה. ואת כל זה אפסיד אם אלך לישון מוקדם ואשתתף בשיעור הבוקר, כי אז אף שילדי ישמעו שהלכתי לשיעור דף היומי אך לא ירגישו בכך ולא יראו זאת כמו עיניהם, והדבר לא יהיה חרוט על לוח ליבם...".

מנין שמשה היה רזה וגבוה ואהרן נמוך ורחב ?

"יעשית מצנפת שש ואבנט" (כה, לט)

הנה מצאנו הבדל בין המצנפת והאבנט לשאר בגדי כהונה, ששאר הבגדים היו כמידת הכהן, אך המצנפת [של כהן גדול, וכן המגבעת של כהן הדיוט] היו ארוכות ביותר, וכדברי הרמב"ם (כה"מ ח, יט) "המצנפת אורכה טז' אמות, והאבנט אורכו לב' אמות, ומקיפו ומחזירו כרך על גבי כרך", והיו ארוכים מאד עד שהוצרכו הכהנים ללפפם ולכורכין שוב ושוב.

וביאר הגאון רבי זלמן סורוצקין באזנים לתורה, שהמצנפת והאבנט נתונים כנגד ב' סרסורי עבירה, הלב והמוח. המצנפת על הראש כנגד המוח, והאבנט נתון מסביב ללב [כמבואר בערכין טז, א] שזוהו מקומו משום שמכפר על הרהור הלב, וביאר רבינו גרשום שכנגד לבו היה חוגרין. ולפיכך נצטוו

הכהנים לעשות משמרת למשמרת ללב ולמוח שהם מקור המחשבות הזרות והתאוות, ולכרוך מסביבם את הבגדים כמה שיותר, כדי שיוכו לקדושת המחשבה ולטהרת הלב על ידי סגולת הבגדים, או על ידי שהבגדים יזכירו להם לשמור על קדושתם.

ב. והנה האבנט היה ארוך מן המצנפת, שאורכה טז' אמה ואורכו לב' אמה. וכתבו התוס' (שם טו, ב) בשם המדרש, שהיה הכהן מקיפו סביביו ב' פעמים כנגד לב של אדם. ובגליונות הקהילות יעקב (שם) העיר, שכיון שאורך האבנט לב' אמה כיצד יתכן שהיה די להקיפו ב' פעמים.

והגאון ר' חיים הכהן מג'ראב הגיה בתוס' "שהיה מקיפו לב' פעמים". וזה תואם למדרש שהביא השיטה מקובצת (שם טז, א) שהיה הכהן מקיפו לב' פעמים כנגד גימטריא 'לב'.

ובספר בגדי כהונה לגר"מ שחור, העיר שלפי זה על כרחך שאורך האבנט היה יותר מלב' אמות נכי היקף גוף אדם בינוני הוא אמה וחצי בערך, ובפרט הכהן שהיה לבוש בבגדי כהונה שעשויים מאריג עבה של חוטים רבים, ולכן צריך יותר מלב' אמה כדי להקיפו לב' פעמים סביב גופו].

ובטעם הדבר שהאבנט היה ארוך יותר מהמצנפת ביאר הגר"ז סורוצקין על פי דרכו הנ"ל, שהאבנט והמצנפת היו שמירה כנגד הלב והמוח, ולכן הלב שהוא מקום החמדה והתאוה צריך שמירה רבה יותר מהראש שהוא משכן המוח, כי פעמים רבות הלב מטה את השכל מדרך הישר ומטעהו.

ג. ויש להעיר, שהנה כתב החתם סופר (חולין קל"ז) שנחלקו הראשונים איה מקום חגירת האבנט, שלרש"י ורמב"ם [ורבינו גרשום הנ"ל] מקומו כנגד הלב, אך לתוס' וראב"ד היו חוגרין אותו על הכרס ונעיי"ש שפסק"מ לענין שיעור האבנט. ודברי הגר"ז שהאבנט הוא שמירה ללב יכוננו רק לשיטת רש"י והרמב"ם. ברם, אף לתוס' ולראב"ד יתכן לבאר, שנצטוו לחגור את האבנט כנגד הכרס כדי שישמרו מתאוות האכילה שמפריעה לאדם בלימוד התורה, וכדברי התוס' בכתובות בשם המדרש "עד שאדם מתפלל שיכנסו דברי תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו".

ד. ומסופר שמרן החפץ חיים זצ"ל פגש זקנה אחת שזכתה לראות את הגאון מוילנא, ושאלה אותה איך היה הגר"א נראה. והזקנה השיבה שהגאון היה בעל בשר. ותמה החפץ חיים כיצד יתכן הדבר, והלא ידוע שהגאון אכל בסך הכל כזית פת ביום.

וכן בספר דרך שיחה (תשס"ח) הובא בשם מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שהגאון היה בעל בשר, ואף שהיה ממעט באכילה עד מאד, מכל מקום השמין מרוב ההנאה שחש בלימוד התורה.

וכן מספרים על הגר"א עצמו, שעבר פעם לידו גוי בעל בשר, ושאל הגאון, ממה הוא נהיה בעל בשר והרי אינו עוסק בתורה? כי הגאון הבין שלהיות כזה בעל בשר יתכן רק על ידי עמלה של תורה, שמדשנת ממש את גוף האדם.

[ומצינו גדולי עולם שהיו פרושים מהנאות עוה"ז ואעפ"כ היו בעלי בשר (ראה ב"מ פד, א), והפשט בזה כדברי הגר"ח].

ה. ובספר עשר צחצחות (מערכת ח' אות כג') מובא שרבי צבי הירש מזידיטשוב שאל פעם את מחותנו בעל הבני יששכר רבי צבי אלימלך מדינוב על מה שראה במחזור אחד שהמדפיס צייר את דמותו של משה שרבינו כאדם גבוה ואת אהרן כאדם נמוך ורחב, וביקש לדעת איך ידע הצייר שכן היה.

והשיב הבני יששכר, שזה שמשה היה גבוה אנו יודעים ממה שפרס את האהל על המשכן שהיה גבוה עשר אמות. וזה שהיה אהרן נמוך אנו יודעים מכך שציוה השי"ת לעשות מעלה לפני המנורה, ואם היה גדול בקומה לא היה צריך להדליק על גבי המעלה. וכיון שפירש רש"י (שמות ו, כ) שמשה ואהרן היו שקולים על כרחך שהרוחב של אהרן הוזה אותו לגובהו של משה.

אלו ששמעו את דבריו שחקו, אך רבי צבי הירש מזידיטשוב אמר להם שלא ישחקו כי הבני יששכר גילה בזה רזין דאורייתא.

שיחות מוסר והשקפה על הפרשה מאת הרב ראובן גולן בעמדות ובאתר קול הלשון, או בטל' 03-6171001

[הקש 1-1-2-48-1 או *8 ואמור את שם המרצה והקש 1-1]. השיחה המרכזית משודרת בשידור חי בקול הלשון ביום ה' ב-40:16 [בסיום השיחה ניתן להורידה לאחר כמה דקות מהאתר]. לקבלת העלון שלח הודעה ל- rg5740@gmail.com

לע"נ יוסף בן דוד וציונה שלומי ז"ל ע"י בנו ר' יאיר שלומי הי"ו ♦ יחיא בן אהרון מעברי ז"ל ♦ אליהו חיים בן רחל אלול ז"ל

לע"נ שלמה בן ירמיהו ורשבסקי ז"ל ♦ מכלוף בן יצחק ורחל שמעוני ז"ל ♦ יפה בת אילנה כהן ע"ה

דניאל בן שמואל ורבקה אליהו (ע"י מזל טוב שלום)
פנחס זליג בן יהודה ברגר ז"ל

עליזה בת לאה ע"ה ע"י בנימין חיים בן שמואל הרמן ז"ל
שרה בת מאיר סקגזי ז"ל

שי שלום בן מרים ז"ל
פואד בן פרחח ז"ל
משה בן אהובה ויטמן ז"ל